

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בחג השבועות תשע"ו לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון תתקכ"ג

בכניסת החג

באכילת המן, לחם שמלאכי השרת אוכלין, ואז התעלו עד כדי כך שכאשר הציע להם משה את התורה, הקדימו נעשה לנשמע, לשון שמלאכי השרת משתמשין בו, מגודל השתוקקותם לקבלה, ומגודל האהבה נתהוו עמא פזיזא, שמוכנים לעשותה עוד קודם שישמעו מה מבקשים מהם.

וכמו כן בכל שנה ושנה, בבוא זמן מתן תורתנו, מתעורר אצל כל אחד מחדש ענין קבלת התורה, להיות דברי תורה חדשים כאילו היום ניתנו. אבל צריכין לזה הכנה שבעה שבועות, לתקן בכל שבוע מדה אחת, ולהתקדש ולהתטהר ולהתעלות. וכל אחד לפי הכנתו בשבועות אלו, ולפי מה שטיהר עצמו להשלים תיקון מדותיו, כן לעומת זה זוכה להרגיש ביתר שאת מעלת היום הזה שבו קבלנו התורה ועול מצותיה. ולכן שמחת יום מתן תורתנו נקרא בשם 'חג השבועות', כי הארת החג הזה בכל אחד לפי הכנתו בשבע השבועות שעברו, ואינו שוה בכל אחד, אלא החג הזה היא לפי השבועות שלו.

וזהו שאמר הכתוב, ועשית חג שבועות לה' אלקיך, שהחג הזה תלוי בהשבועות שעברו, ששמחת החג היא לפי ההכנה, מסת נדבת ירך אשר תתן, כפי נדבת ירך לה' בהשבע שבועות שעברו, כן לעומת זה היא ה'חג' של השבועות.

והכתוב מפרט כל סוגי ישראל בשמחת החג הזה, כי גם האדם הפשוט ביותר יש לו קשר עם יום מתן תורתנו, כי אפילו הריקנין שבך מלאים מצות כרמון. ובודאי מי שקידש עצמו בהכנה יתירה בהימים הקודמים, החג של מתן תורה הוא אצלו ביתר שאת. אך אין זאת אומרת כי מי שחסר לו זאת אין לו שייכות עם היום טוב, אלא כל אחד

שבועה שבועות תספר לך מהחל חרמש בקמה וגו', ועשית חג שבועות לה' אלקיך, מסת נדבת ירך אשר תתן וגו', ושמחת לפני ה' אלקיך אתה ובנך וגו', וזכרת כי עבד היית במצרים, ושמרת ועשית את החוקים האלה (דברים טו-טז). הנה חג השבועות הוא זמן מתן תורתנו, אבל שם החג אנו קורין חג השבועות, על שם השבעה שבועות שסיפרנו מחג הפסח ולהלאה, וטעמא בעי. - גם להבין מה שהזכיר כאן 'מסת נדבת ירך אשר תתן', שלא הזכיר בשאר המועדים. ועוד גם זאת שפרט בשמחתה כל סוגי ישראל, אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי והגר והיתום והאלמנה.

ונראה כי הנה השלש רגלים הם זמן שמחתנו, בפסח שמחים על יציאת מצרים, בסוכות על מה שבסוכות הושבתי את בני ישראל, ובזה כל ישראל שוין בשמחתם. אמנם שמחת יום מתן תורתנו אינו שוה בכל אחד, ויש בזה מדריגות רבות, כי בקבלת מתנה, השמחה תלוי לפי מה שמכיר חשיבות ערכה, ומי שנותנין לו מרגלית טובה, ולא מבין חשיבותה של האבן, אינו שמח בו כלל. וכמו כן היא בשמחת מתן תורה, מי שמשיג יותר עומק חכמת התורה, ומשכיל לדעת מעלת קירוב ה', אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, ומבין הזכיה שניתן לנו שנוכל לשרת את ה' בקיום מצותיו, שמחתו יתירה עליו ביתר שאת, ואינו דומה שמחת גדולי התורה וצדיקים עובדי ה', לשמחת בני אדם הפשוטים.

ולכן גם בזמן שיצאו ישראל ממצרים לא ניתנה להם התורה תיכף, כי כדי להשיג מעלת נתינתה, להיות ממלכת כהנים וגוי קדוש, צריכין לזה הכנה יתירה. והוצרכו לספור שבעה נקיים, שבעה שבועות, לטהר ולזכך את עצמם, להיות יראתם קודמת לחכמתם, וזיכוכ הגוף

כי טובים דודיך מיין, אהוביך יותר ישמחו מהיין, הוא הריר
שהוא תחת הלשון ע"ש.

והענין הוא, כי הכתוב אומר (שם ג-יא) צאינה וראינה בנות
ציון במלך שלמה בעטרה בעטרה לו אמו ביום
חתונתו וביום שמחת לבו. ודרשו חז"ל (תענית כו:) ביום
חתונתו זה מתן תורה, ופירש רש"י (בשיר השירים) יום מתן
תורה שעטרוהו להם למלך וקבלו עלו ע"כ. וביאורו כי יום
חתונתו של אדם, הוא יום שמחתו היותר גדולה שבימי
חייו, וזהו אצלינו יום מתן תורה, שאז הוא יום הנישואין
של כנסת ישראל כלה קרואה בנעימה עם דודה, ואין עוד
יום שמחה כמותו בכל השנה, שזה מתעורר תמיד בבוא
זמנה. וכנסת ישראל בגלותה משתוקקת להאבה הגדולה
שהיה אז ביום חתונתנו. ואם כי אנו אוהבים את ה' גם
כעת, אבל יש כמה מדריגות באהבה, כי יתכן שיאהב אדם
את חבריו, אבל יש מרחק קצת, ויש אצלו עוד אהבות
שונות. אך יש אהבה עצומה שהוא כגופו ממש, כי עזה
כמות אהבה, עד שנפשי יצאה בדברו, וככה היתה פעם
אהבתנו לה' ביום חתונתנו זה מתן תורה.

ודבר זה ניכר באופן הנשיקה, שכאשר האהבה אינה
בתוקפה, אז ריר חבריו מאוס אליו, ונושק רק על גב
היד ועל הכתף (עיין ברכות ח:), אבל כאשר האהבה עצומה
כנפשו, אז אינו מואס בריר חבריו כמו שלא מואס מריר
עצמו, ואז הנשיקה היא מפה אל פה, כי אוהבו כגופו ממש,
ואהבתו מתגברת יותר. וככה היתה פעם אהבתנו לה',
אהבה עצומה בלי שום הפסק, ואנו משתוקקים ומתגעגעים
על הימים הללו, וכנסת ישראל אומרת ישקני מנשיקות
פיהו, אני מתאוה ושוקקת להיותו נוהג עמי כמנהג הראשון
כחתן אל כלה פה אל פה. ואותם דודים של מתן תורה
עודם ערבים עלינו, ומחלים אנו שיופיע עוד עלינו לבאר לנו
סוד טעמיה.

*

והנה אנו מונין מ"ט ימים קודם מתן תורה, וחג השבועות
הוא ביום נו"ן לספירה. והענין הוא דאיתא בגמרא
(ראש השנה כא:) אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף בעליל
לארץ מזוקק שבעתים (תהלים יב-ז), רב ושמואל חד אמר
חמישים שערי בינה נבראו בעולם וכולם ניתנו למשה חסר
אחת שנאמר (שם ח-ו) ותחסרהו מעט מאלקים ע"כ. ופירש
רש"י מזוקק שבעתים, שאדם יכול לדרוש כל דבר ודבר
במ"ט ענינים, ז' שביעיות, והם חמישים חסר אחת שנמסרו
לו למשה בסיני, למדנו שחמישים נבראו, שהרי מעט נחסר
מאלקים ע"כ.

ובערי נחל (דרוש ב' לפסח) הביא משל"ה הקדוש שהקשה,
דפעמים איתא שהתורה נדרשת במ"ט פנים (במד"ר

יוכל לשמוח בו, מחוטב עציך עד שואב מימך, גם העבד
והאמה והיתום והאלמנה יש לו לשמוח, שהרי גם להם יש
חלק בתורת ה', ויזכו ממנה לחיי העולם הבא, אשר יפה
שעה קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה.

וידוע הסיפור בזה מאא"ז הגה"ק בעל קול אריה זצ"ל,
שהיה פעם בצאנו בחג השבועות, ובאשמורת
הבוקר לקח לו גמרא בבית המדרש ולמד בעומק העיון.
ובנתיים נתקרב עת התפלה, ובא הגביר החסיד ר' יוסף ליב
כהנא מסיגעט לבית המדרש וראה את רבינו לומד היטב.
פתאום התחיל לרקד ולשורר בשמחה עצומה, ורבינו שאל
לו, ר' יוסף ליב מה זאת, ולשמחה מה זו עושה. והשיב
התבוננתי בעצמי אלמלא נתן לנו הקב"ה את התורה באיזה
מעמד הייתי כהיום. הנה מר בגודל חריפותו ומוחו הנפלא
בודאי היה מנהל מדינה מיניסטער וכיוצא בו, אבל אני איש
פשוט הייתי בטח איכר חופר שדות או חוטב עצים, ומה
טוב ומה נעים גורלי שהנני יהודי, ואיך לא איש בחבלי
שנפל לי בנעימים. וכשמוע רבינו הדברים הנאמרים ברגש
והתפעלות סגר את הגמרא ואחז בידו ורקד עמו ע"ש. (עיין
שמן ראש לשבועות ח"א רח"צ:).

*

שלמה המלך ייסד שיר השירים, כל הכתובים קודש, שיר
השירים קודש קדשים. ואומר ישקני מנשיקות
פיהו כי טובים דודיך מיין (שיר א-ב). וביאר ברש"י (בהקדמה
שם) ראה שלמה ברוח הקודש שעתידין ישראל לגלות גולה
אחר גולה, חורבן אחר חורבן, ולהתאונן בגלות זה על
כבודם הראשון, ולזכור חבה ראשונה אשר היו סגולה לו
מכל העמים, לאמר אלכה ואשובה אל אישי הראשון כי
טוב לי אז מעתה, ויזכרו את חסדיו ואת מעלם אשר מעלו,
ואת הטובות אשר אמר לתת להם באחרית הימים, ויסד
ספר הזה ברוח הקדש, בלשון אשה צרורה אלמנות חיות
משתוקקת על בעלה מתרפקת על דודה, מזכרת אהבת
נעורים אליו ומודה על פשעה, אף דודה צר לו בצרתה,
ומזכיר חסדי נעוריה ונוי יופיה וכשרון פעליה בהם נקשר
עמה באהבה עזה, להודיעם כי לא מלבו ענה, ולא שילוחיה
שילוחין, כי עוד היא אשתו והוא אישה, והוא עתיד לשוב
אליה. ישקני מנשיקות פיהו, זה השיר אומרת בפיה בגלותה
ובאלמנותה, מי יתן וישקני המלך שלמה מנשיקות פיהו
כמו מאז, לפי שיש מקומות שנושקין על גב היד ועל הכתף,
אך אני מתאוה ושוקקת להיותו נוהג עמי כמנהג הראשון,
כחתן אל כלה, פה אל פה. כי טובים דודיך מיין, על שם
שנתן להם תורתו ודיבר עמהם פנים אל פנים, ואותם
דודים עודם ערבים עליהם מכל שעשוע, ומובטחים מאתו
להופיע עוד עליהם לבאר להם סוד טעמיה ומסתר
צפונותיה, ומחלים פניו לקיים דברו, וזהו ישקני מנשיקות
פיהו ע"כ. ובאבן עזרא כתב בשם רבי סעדיה גאון שפירש,

ב-ב), ופעמים איתא ע' פנים לתורה (ויק"ר ג-טו). ותירץ כי ההשגה האפשרית לכל בני אדם (זולת בני עליה כרבי עקיבא וכיוצא בו) הוא רק במ"ט שערים, לכן אמרו שנדרשת במ"ט פנים, רצה לומר בני אדם שדורשין התורה אינם משיגים רק מ"ט פנים, ואולם מצד עצמה יש ע' פנים, כי שער הנו"ן הוא שם אהי"ה שעולה כ"א, הרי מ"ט וכ"א הוא שבעים עכ"ד.

ובלקוטי תורה לאר"י הק' (פ' ואתחנן עה"פ ויתעבר ה' בי למענכם) כתוב, כי קודם שחטאו ישראל היה משה בתכלית השלימות, והיה משיג שער החמישים של נ' שערי בינה הגדול מכולם, וכשחטאו ישראל [בעגל] נעלם ממנו. וזהו שכתוב (לכ-ו) לך רד כי שחת עמך, רצה לומר רד ממנו. ל"ך [משער הנ' שבגימטריא ל"ך]. וזהו שאמרו חז"ל (ראש השנה כא): חמישים שערי בינה נבראו בעולם, ונתנו למשה חסר אחת, פירוש מעיקרא כולם נתנו לו, ואחר כך חסרוהו אחד וכו'. והנה להיות שכוונת משה היתה טובה, השי"ת לא ימנע טוב להולכים בתמים, ובעת תוסף רוחם יגעוץ לא יגרע מצדיק עינו [זוכה שוב להשיג שער הנו"ן]. וזהו שאמר (דברים לד-א) ויעל משה מערבות מואב אל הר 'נבו', נ' בו ע"ש.

ונראה דזה מרומז בשמו של משה, שהם אותיות מ"ם שי"ן ה"י, שההעלם שבתוכה הם אותיות 'מיין' (דרשות חתם סופר לז' אדר קלו). והכוונה, כי מתחלה זכה להשיג גם שער הנו"ן, וממילא זכה להשגת ע' פנים בתורה, אבל שוב נעלם זאת ממנו עד יום מותו, וההעלם שבתוכו הוא מי"ן, אשר י"ן עולה מספר שבעים.

וכיון שיש מ"ט פנים לתורה, על כן אנו מונין מ"ט ימים קודם מתן תורה, לעשות הכנה בכל יום לשער אחד, וביום החמישים הוא זמן מתן תורתנו, וביום זה יש הארה גם משער הנו"ן בבינה. ולכן אנו מבקשים ישקני מנשיות פיהו, שיופיע עוד עלינו כמו שהיה אז במתן תורה, כי טובים דודיך מיין, הרי יש ע' פנים לתורה, ולא זכינו עדיין להשיג כולם, וחסר לנו מהם כ"א פנים, ומשתוקקים שזוכה להשגת התורה בשלימותה.

ומסיים הכתוב, וזכרת כי עבד היית במצרים, ושמרת ועשית את החוקים האלה (דברים טז-יב). והיינו שיש מצוה מיוחדת בחג השבועות לזכור על זמן עבודתנו במצרים. וברש"י על מנת כן פדיתך שתשמור ותעשה את החוקים האלה. וכמו כן פירש רש"י על אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים (שמות כ-ב), כדאי היא ההוצאה שתהיו משועבדים לי ע"כ. וביאורו כי כל החשיבות של יציאת מצרים הוא רק עבור שאחר זה זכינו לקבלת התורה, וזהו תכלית ההוצאה. וכמו שנאמר (שמות יג-יח) וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים, שגמר היציאה היתה בחמשים יום שלאחריה, יום זמן מתן תורתנו.

וכמו שאמר ה' בארבעה לשונות של גאולה, והוצאתי אתכם וגו', והצלתי אתכם וגו', וגאלתי אתכם וגו', ותכלית היציאה היא, ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלקים (שמות ו-ו). ופירשו מה שאמרו חז"ל (פסחים קח). בין הכוסות הללו אם רצה לשתות ישתה, בין שלישי לרביעי לא ישתה ע"ש. והיינו כי הארבע כוסות הם נגד ארבע לשונות של הגאולה (שם טז). ובין וגאלתי אתכם ובין ולקחתי אתכם לי לעם אין להפסיק, כי חשיבות הגאולה לעצמה אינה כלום, אם לא הביאה זאת ליום מתן תורתנו. ולכן נקרא החג בשם 'עצרת', שזהו העצרת של חג המצות, והימים שבנתיים הם דוגמת חול המועד שיש בין יום טוב ראשון ליום טוב אחרון.

*

וכבר דברנו בארוכה בשב"ק העל"ט, הענין שכפה עלינו הר כגיגית לקבל התורה (שבת פח), והקשו בתוספות שם הלא כבר אמרו ישראל נעשה ונשמע, ולאיהו צורך היה הכפיה. שהענין הוא כי דרך העבודה היא, באתערותא דלתתא איתער עובדא דלעילא. וישראל אז היו ברום המעלות עד שהקדימו נעשה לנשמע, ואם היה התורה ניתנת באתערותא זו, אז לא היו יכולים לזכות לדורות עולם קבלת התורה רק באתערותא דלתתא כמו שהיה אז. על כן כפה עליהם את ההר כגיגית, וסילק את עיניו ממה שאמרו כבר נעשה ונשמע, אלא כפה אותנו לקבל התורה בלי אמירתנו מתחלה, כדי שיוכל להתעורר עלינו קבלת התורה גם בלי אתערותא דלתתא.

ונראה דלכן היתה תחלת אמירת הדברות, אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, דידוע כי יציאת מצרים היתה רק באתערותא דלעילא, כי ישראל היו שקועים במ"ט שערי טומאה. וסדר העבודה היא פתחו לי פתח כחודה של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם, אבל אז חמל ה' עליהם והוא פתח בפניהם תחלה את הפתח, מבלי להתחשב בכך שהם לא פתחו עדיין אפילו כחודה של מחט. וכמו שפירש בבוצינא דנהורא (שם) דזהו שאמר הכתוב (שמות יב-בג) ופסח ה' על הפתח, שפסח ד' על אותו פתח שהיו בני ישראל צריכין לפתוח תחלה, והוא הקדים לפתוח להם את פתח הגאולה ע"ש. ועל כן אמר ה' בהתחלת נתינת תורתנו לישראל, אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, שבאופן זה אני נותן לכם כעת תורתנו, שיוכל להתעורר גם אם יחסר לכם האתערותא דלתתא, שמגודל אהבתו הוא 'יפתח' לבנו בתורתנו וישם בלבנו אהבתו ויראתו, שגם הפתח יבוא מאתו באתערותא דלעילא.

*

והנה היום הוא יום חתונתנו, וביאורו, כי הכלה נמצאת בבית הוריה מיום הולדה, והם דואגים לכל צורכיה,

אין זה יום חתונתו ושמחת לבו, אלא דומה יותר לנכנס לדור בבית הכלא עם שיעבודים רבים.

ומנהג ישראל תורה שנעורים כל הלילה ללמוד תורה, ואין נותנים שינה לעיניהם, כי מעולם לא ראינו שהחתן או הכלה ירדמו באמצע חתונתם, כי מרוב שמחתם לא יפול עליהם שינה. כן צריכה להיות ביום חתונתנו, להרגיש השמחה בפיקודי ה' ישרים משמחי לב, ואז נזכה להשפעת מתן תורה שמתעורר מידי שנה בשנה, שנזכה להיות דבוק בתורה ומצותיה מתוך שמחה וטוב לבב.

מזונות ומלבושים ודירה וכו', ובעת שהיא הולכת לחופתה נותנת תודה להוריה על כל מה שעשו עמה עד כעת. והיא מוותרת מעתה על הכל, כדי להגיע לשאיפת נפשה להקים בית עם בעלה. נכנסת לדור לדירה קטנה, וכמה פעמים במזונות מצומצמת מבעלה היושב ולומד בכולל, עם עול גידול בניה, ומשנה את שם משפחתה לשם משפחת הבעל, כי זהו נישואין, לצאת לגמרי מבית האב ולהכנס ברשות בעלה. וכמו כן היא יום הנישואין של כנסת ישראל עם בעלה, אנו עוזבים את כל העבר, ומוותרים על כל תענוגי העולם, כדי לדור ביחד עם ה' ותורתו, ולשנות את כל צורת החיים כפי רצון הבעל. ואם יחסר להאדם הכרה זו,

סעודת יום א' דשבועות

לאורייתא. וגם לבאר הלשון מודעא 'רבה', מה הוסיף במלת 'רבה' לאפוקי זוטא. וגם לשון רש"י צריך ביאור שאם 'יזמינם' דין, ולא אמר שאם 'יעמידם' לדין, כי להיכן יזמינם.

ונראה דהנה בגמרא (שם) אמרו, מאי דכתיב (תהלים ע"ט) משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה, אם יראה למה שקטה, ואם שקטה למה יראה, אלא בתחילה [קודם שאמרו ישראל נעשה ונשמע] יראה [שמא לא יקבלוה, ויחזור העולם לתהו ובהו, כדריש לקיש], ולבסוף שקטה [כשקבלוה]. ולמה יראה, כדריש לקיש, דאמר ריש לקיש מאי דכתיב (בראשית א-לא) ויהי ערב ויהי בקר יום הששי, ה"א יתירה למה לי [מאי שנא דכתיב ה' ביום גמר מעשה בראשית], מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית [הששי משמע הששי המיוחד במקום אחר, כדאמרינן בעלמא (חולין צא.) הירך המיומנת, אף כאן ויהי ערב ויהי בקר של גמר בראשית תלוי ביום הששי, והוא ששי בסיון שנתנה בו תורה, מריבוי דה' דריש ביה נמי הא], ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין ואם לאו אני מחזיר אתכם לתהו ובהו ע"כ. ואם כן גם אם לא כפה עליהם הר כגיגית, יש טענת אונס, שמוכרחים לקבל התורה מתנאי הבריאה, שיחזירם לתהו ובהו.

אמנם על דרשה זו איכא פירכא, דתינח לחכמים שניתנה תורה בשישי, שפיר יש לדרוש שבריאת העולם תלוי ביום השישי של סיון, אבל לר' יוסי דהתורה ניתנה בשביעי בסיון, אם כן עבר יום השישי בלי נתינת התורה, על כרחך דלא היה תנאי על יום השישי. ושפיר אין מודעא מהאונס של תנאי הבריאה. ולכן דייק רבא ואמר 'מכאן' מודעא 'רבה' לאורייתא, דבאמת יש עוד מודעא מדרשת יום השישי, אבל זהו מודעא זוטא, דלא אתי שפיר רק לרבנן ולא לרבי יוסי, אבל 'מכאן' יש מודעא 'רבה', דאין חולק עליה.

בגמרא (פסחים סח.) רב יוסף ביומא דעצרתא אמר עבדי לי [היה מצוה לאנשי ביתו להכין לו סעודה] עגלא תלתא [שלישי לבטן, ומובחר הוא]. אמר אי לא האי יומא דקא גרים [שלמדתי תורה ונתרוממתי], כמה יוסף איכא בשוקא [הרי אנשים הרבה בשוק ששמן יוסף, ומה ביני לבינם] ע"כ. ויש לדקדק למה קרא כאן יום מתן תורה בשם 'יומא דעצרתא'. גם למה בחר דייקא שיעשו לו 'עגלא', ולא עוד אלא עגלא 'תלתא'. ומהו כוונתו אי לאו האי 'יומא דקגרם', ולא אמר להדיא 'יום מתן תורה'.

ונקדים גם מה שאמרו חז"ל (נדריים פא.) אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (ירמיה ט-יא) מי האיש ויבן את זאת, דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולמלאכי השרת ולא פירושו, על מה אבדה הארץ וגו', עד שפירשו הקב"ה בעצמו שנאמר ויאמר ה' על עובם את תורתי וגו' ע"כ. וקשה להבין שלא ידעו הנביאים ומלאכי השרת שמפני חטאינו גלינו מארצינו, וזיל קרי ביה רב, שהתרה ה' אותנו על זה בפסוקי התוכחה.

ונראה דהנה בגמרא (שבת פח.) איתא, ויתיצבו בתחתית ההר [תחת ההר ממש] [שמות יט-יז] אמר רבי אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית [קובא שמטילין בה שכר], ואמר להם, אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם. אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא [שאם יזמינם לדין למה לא קיימתם מה שקבלתם עליכם יש להם תשובה, שקבלוה באונס]. אמר רבא אף על פי כן הדור קבלוה בימי אחשוורוש [מאהבת הנס שנעשה להם] דכתיב (אסתר ט-כז) קימו וקבלו היהודים, קיימו מה שקיבלו כבר ע"כ. ויש להבין הלשון 'מכאן' מודעא רבה

אבל באמת בתוס' (עבודה זרה ג. ד"ה יום) כתבו, שדרשה זו מתאים גם לרבי יוסי, חדא, דכיון דיומא קמא לא אמר להו מידי משום חולשא דאורחא (שבת פו.), יום זה אינו מן המניין, ויום מתן תורה נמנה כיום השישי. אי נמי היתה ראויה להנתן בששי, אלא שהוסיף משה יום אחד מדעתו ע"ש. ואם כן אכתי איכא מודעא רבה לאורייתא גם משם. אך גם על עצם הדרשה של יום השישי יש לדון, דאיתא במדרש (ב"ר ט-יב) יום השישי, אמר רבי יודן זו שעה יתירה שמוסיפין מחול על הקודש. וברש"י ה' יתירה, לרבות שעה אחרונה של יום ששי, ראשונה לשבת ע"כ. ואם כן שוב אין דרשה לתנאי של הבריאה בנתינת התורה, ואין כאן מודעא אלא ממה שכפה עליהם הר כגיגית, 'מכאן' דייקא יש מודעא רבה לאורייתא.

*

ומצינו במשה רבינו שאמר לישראל קודם מותו, אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם וגו', לעברך בברית ה' אלקיך ובאלתו וגו', למען הקים אותך היום לו לעם, והוא יהיה לך לאלקים וגו' (דברים כט-ט). ויש להבין מה שאמר למען הקים אותך 'היום' לו לעם, הלא זה ארבעים שנה שנבחרו להיות עם ה'. ונראה דהנה בתוספות בסוגיין (ד"ה מודעא) הקשו איך אמרו דאיכא מודעא עד ימי אחשורוש, הא אמרינן (נדרים כה.) שכרת משה ברית עם ישראל על התורה והמצוות והשביעם על כך. ואמרו (סוטה לז:) שקבלו את כל התורה בהר גריזים ובהר עיבל. ואומר רבינו תם דעל פי הדיבור היה, והרי כבעל כרחם, אבל בימי אחשורוש קבלו מדעתם ע"כ.

והנה הרשב"א (הובא בהכתב בעין יעקב) הקשה עוד, דלמה נענשו ישראל בגלות, הלא יש מודעא רבה. וכתב דמתחלה אף על פי שהיה להם מודעא, מכל מקום לא נתן להם את הארץ אלא כדי שיקיימו את התורה, וכתוב ויתן להם ארצות גויים וגו', בעבור ישמרו חוקיו וגו' (תהלים קה-מד), לפיכך כשעברו על התורה עמד והגלם מן הארץ, משגלו יש מודעא על הדבר עד שקבלוה בימי אחשורוש ע"ש.

אך יש לומר, כי משה אמר להם לפני זה, ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע עד היום הזה (דברים כט-ג). ופירש רש"י שמעתי, שאותו היום שנתן משה ספר התורה לבני לוי, כמו שכתוב (ב' וילך) ויתנה אל הכהנים בני לוי, באו כל ישראל לפני משה ואמרו לו, משה רבינו, אף אנו עמדנו בסיני וקבלנו את התורה וניתנה לנו, ומה אתה משליט את בני שבטך עליה, ויאמרו לנו יום מחר לא לכם ניתנה, לנו ניתנה. ושמח משה על הדבר, ועל זאת אמר להם היום הזה נהיית לעם וגו', היום הזה הבנתי שאתם דבקים וחפצים במקום ע"כ. אם כן הרי אנו רואים שקיבלו אז את התורה מאהבה, שהרי יצאו לריב שלא

יאמרו למחר לא להם ניתנה. ועל כן באותה שעה אמר להם משה, אתם נצבים היום כולכם וגו' לעברך בברית ה' וגו', למען הקים אתכם 'היום' לו לעם, שהן אמת שעל קבלת התורה בסיני יש מודעא, אבל 'היום' הרי אתם מקבלים זאת ברצון, והיום קיים אתכם לו לעם. ולכן שפיר גלו מן הארץ כאשר עברו על דבר ה', כי מאז והלאה אין להם עוד מודעא. (וש"ס דילן דאמר דהדר קבלוה רק בימי אחשורוש, לא סבירא להו לאותה דרשה שכתב רש"י בשם שמעתי, ועל כן היה להם מודעא עד ימי אחשורוש).

*

אמנם יש לומר בזה עוד, כי הא דאמרינן דאונסא כמאן דלא עביד דמי, היינו רק כשגילה דעתו מתחלה שאינו רוצה לעשות מה שמבקשים ממנו, ושוב כופין אותו באונס לעשות נגד רצונו, אז גלוי הדבר אשר רק מצד האונס עשה כן. אבל אם מבקשים מהאדם מתחלה באונס שיעשה איזה דבר, אין הכרח שעשהו מאונס, כי יתכן שהיה מוכן לעשות כן גם אם לא היו מאנסים אותו. ולכן גם אחר שעשה כן, הדבר תלויה בספק אם זהו מאונס או מרצון.

וכמו כן במתן תורה, שכפה עליהם הר כגיגית, ואנס אותם לקבל התורה, כי שמא יחזרו מאש הגדולה (תוספות שם), והם ענו ואמרו שמקבלים את התורה, יתכן שגם בלי האונס מכפיית ההר הם מוכנים לקבל התורה, וכמו שגילו דעתם מתחלה, שהקדימו נעשה לנשמע. אמנם אמיתן של הדברים אי קבלוהו אז מאונס או מרצון, הרי זה דבר התלוי במחשבה, שגם מלאכי השרת אינם יודעין מחשבות בני אדם, ואם כן אי אפשר לחייבם על מה שעברו על התורה, רק הקב"ה אשר יוצר יחד לבם ומבין על כל מעשיהם, ויודע תעלומות לב, הוא יודע האמת אם קבלתם היה ברצון או לאו. ועל כן שפיר אמר, דהא דיש מודעא רבא לאורייתא, היינו אם 'יזמינם לדין', לפני בית דין של מעלה או מטה, יש להם מודעא, שיוכלו לטעון שהיה באונס, אבל אם משפטנו לפניך יצא, כאשר יבוא הדין לפני ה' היודע מחשבות, כנגדו ליכא מודעא, כי הוא יודע תעלומות לב, שגם עם הכפיה קיבלו עליהם התורה ברצון גמור.

ולכן כאשר ישראל גלו מארצם על חטאם, שאלו לחכמים ולנביאים, על מה אבדה הארץ, הא יש מודעא רבה לאורייתא, ולא מגיע להם עונש על ביטולה של תורה, ולא ידעו לפרשה. עד שגם מלאכי השרת לא ידעו להשיב, כי גם הם לא מכירין מחשבות בני אדם, אם היה זאת ברצון גם בעת כפייתם. עד שבא הקב"ה שהוא יודע תעלומות לב, וידע שקבלת התורה היתה ברצון אף שכפה עליהם הר כגיגית, והוא אמר על אשר עזבם את תורתני שנתתי לפניהם, כי הדיין אמת יודע שקבלת התורה היתה ברצון.

לדון הא יש מודעא רבה לאורייתא, שקבלת התורה היתה באונס ואינה מחייבת אותנו, ולשמחה מה זו עושה ביום הזה. ואם יש לקבוע יום טוב על מתן תורה, אז זמנו בימי פורים, שהדר קבלוה בימי אחשוורוש. אבל על קבלת התורה, שביום השלישי כפה עליהם את ההר כגיגית, על זה אין מה לשמוח. אבל באמת לא כן הוא, כי הרי ה' גילה בחטא העגל שקבלת התורה היתה ברצון ולא מחמת אונס, שהרי מחמת זה נתחייבו על החטא.

ולכן רב יוסף כשהגיע יום מתן תורה, יומא 'דעצרתא', יום שכפה עלינו ההר כגיגית, ועצר אותנו תחת ההר עד שהיו מוכרחים לקבלה, ואם כן לשמחה מה זו עושה על יום קבלת התורה. על כן אמר עבדו לי 'עגלא', להורות על חטא העגל, וביקש עגלא 'תלתא', להורות שזה גילה על כפיית ההר שהיתה ביום השלישי, שאם כי לפי ראות העין היה באונס, גלוי וידוע לפניו ית"ש שכולם פה אחד קבלוה ברצון, גם בלי הכפיה, ושפיר נעשינו אז לעם ה', מובדלים מכל האומות להיות עם סגולה. ואמר, אי לאו 'האי יומא' דקא גרם, היינו יום חטא העגל, העגלא תלתא, 'דקא גרם' להודיע שבח מעלתן של ישראל שקיבלוה ברצון, הלא כמה יוסף איכא בשוקא, אין כנסת ישראל שונה מכל שאר האומות. אבל אז בחטא העגל גילה ה' גודל שבחן של ישראל שקבלת התורה היתה ברצון, ושפיר בעינן לכם, על יום שניתנה בו תורה לישראל.

ויתכן לומר שדבר זה גילה ה' למשה בעת שחטאו בהעגל, סרו מהר מן הדרך אשר צויתים, עשו להם עגל מסכה וגו', ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם (שמות לב-ח). ולכאורה הרי ישראל לא עבדו אז עבודה זרה אלא בשיתוף, שנאסר רק לבני ישראל ולא לבני נח (רמ"א אר"ח סימן קנו), והרי יש להם מודעא רבה לאורייתא, ומהו החרון אף אם חטאו. ועל כרחק כי ה' ידע האמת, שמלכותו ברצון קיבלו עליהם, אף שכפה עליהם ההר כגיגית, וה' העיד עליהם אז שהם אחראים על מעשיהם, ואין להם טענת אונס.

ונראה דזהו שאמרו (ברכות לב:) מאי דכתיב (ישעיה מט-טו) גם אלה תשכחנה, זה מעשה העגל, ואנכי לא אשכחך, זה מעשה סיני ע"כ. כי לפי זה מחטא העגל נתגלה לכל גודל מעלת ישראל, שקבלתם את התורה לא היתה מכפיה, אלא מרצון, שהרי ה' רצה לענשם בכליון על חטא העגל, ועל כרחק דליכא מודעא רבה לאורייתא כנגד ה'. ועל כן אמר, גם אם אלה תשכחנה זה מעשה העגל, אבל התוצאה מחטא העגל שגילה על גודל מעלתם בקבלת התורה, ואנכי לא אשכחך, זה מעשה סיני.

*

ובזה נבוא אל המכוון, כי הנה הכל מודים בעצרת בעינן לכם. מאי טעמא, יום שניתנה בו תורה. אמנם יש

נעילת החג

שאמר הכתוב (תהלים סח-טו) הר אלקים הר בשן, הר גבנונים הר בשן, ופירש ברש"י ובמצודות, הר בשן, שהוא דשן ושמן ומקום מרעה. הר גבנונים, הר המיוחד שבהרים, כל דבר גבוה קרוי גב, והיינו שעומד במעלתה גבוה משאר הרים. ובמדרש (שמו"ר ב-ד) דרשו, הר בשן, שכל מה שאוכל בשינו, בזכות התורה שניתנה בהר ע"כ. ויש לומר בטעם שקראו לה הר גבנונים, שעל גב ההר ההוא ניתנה התורה שיש בה נר"ן שערי בינה (ראש השנה יא.), וזה גב-נון.

אמנם יש לומר עוד בטעמו, דאיתא בגמרא (סנהדרין עח:) ארס נחש בין שיניו הוא עומד, ופירש בדברי אליהו להגר"א ז"ל דאיתא במשנה (ברכות לג.) מעשה במקום אחד שהיה ערוך והיה מזיק את הבריות, באו והודיעו לו לרבי חנינא בן דוסא, אמר להם הראו לי את חורו, הראוהו את חורו, נתן עקבו על פי החור יצא ונשכו, ומת אותו ערוך, נטלו על כתפו והביאו לבית המדרש, אמר להם ראו בני אין ערוך ממית אלא החטא ממית ע"כ. והנה נחש שטן (וזה"ק

כל אחד עומד כעת בנעילת החג של יום חתונתו ויום שמחת לבו, זמן מתן תורתנו. מנהג העולם שבגמר סעודת החתונה מתפזרים כל הידידים שבאו להשתתף, ונשארים רק החתן והכלה והקרובים ביותר, והם רוקדים ושמחים ביחד, עד שקשה עליהם פרידתם. וכמו כן המרגישים ביותר החשיבות של יום חתונתנו, מתאספים יחד בשירה ובזמרה, וקשה להם להפרד מקדושת החג. אמנם בסופו של החתונה, החתן עם הכלה הולכים ביחד אל ביתם, להתחיל חיים חדשים ביחד. ואם יתרמי שבסופן של הדברים, תלך הכלה חזרה לביתה, או החתן יחזור לביתו, כל הנשואין לשוא היה. וכמו כן כעת העיקר הוא לילך לבית ביחד עם ה' ותורתו, לבנות הבית על דרכי התורה, ואז יושלמו הנישואין.

*

בגמרא (שבת פט.) איתא, דחמשה שמות יש לו ל'מדבר' סיני, אך גם 'הר' סיני יש לה כמה שמות, וכמו

ח"א לה: הוא היצר הרע והמלאך המות (בבא בתרא טז.), 'ונחש' יש באמצעו אות ח', ו'שטן' יש באמצעו אות ט', אותיות 'חט', וכאשר תקח אותיות חט ממנו, נשאר מנחש 'שן' ומשטן 'שן', וארס נחש שהוא החטא, בין שיניו הוא עומד, שהם ב' פעמים 'שן' ע"כ.

והנה במתן תורה נעקר יצר הרע מלבם (שהש"ר א-ב), ואני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כולכם (תהלים פב-ו), שלא היה מלאך המות שולט בהם (עבודה זרה ה:). ולא היה ביניהם אותיות חט, ונשארו מהנחש ומהשטן רק שיניו. ועל כן נקרא הר סיני בשם הר ב'שן, רומז על גודל מדריגתם אז שנעקר יצר הרע מלבם, ונשארו ב' פעמים 'שן'. ומטעם זה נקרא גם הר גב-נונים, כי יש נו"ן פשוטה שעולה חמשים, ויש נו"ן כפולה מאותיות מנצפ"ך שעולה שבע מאות, וזה כמספר ב' פעמים ש"ן. ועל גב הר הזה היה ב' נונים, נתינת חכמת התורה שיש בה נו"ן שערי בינה, ונו"ן כפולה שעולה ב' פעמים ש"ן, שנעקר יצר הרע מלבם.

*

והנה הר סיני נמוך שבהרים (סוטה ה:), וקורא אותה הר גבנונים, וגבוה נקרא גב. ויש לומר דאיתא בילקוט ראובני (פ' יתרו אות נ') בשם מדרש, שבשעת קבלת התורה נעקר הר המוריה ובא למדבר, כדי שתנתן התורה על מקום המעולה הזה ע"כ. ואם כן היה אז הר סיני הר על גבי הר, ולכן הוא נקרא בשם הר גבנונים.

והענין שנעקר הר המוריה לסיני, יש לומר כי עבודת ה' צריכה להיות בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך (דברים ו-ה), והיינו שיש למסור עצמו כולו לרצון קונו. כי לפעמים הוא אוהב את ה', אבל נשאר בלבו עוד מקום גם לאהבות אחרות שונות, ויש לעובדו 'בכל' לבבך, שיתמסר כולו לה', שלא ישאר בלבו שום דבר רק אהבת בוראו, וכמו כן בנפשו ובמאודו, שלא ליתן שום גבול עד כמה הוא מוכן לקבל עליו עול מלכותו.

ואנו קורין בחג השבועות מגילת רות, ויש לומר בטעמו, כי הכתוב מספרת שמתחלה יצאה נעמי עם שתי כלותיה עמה לשוב אל ארץ יהודה, ותאמרנה לה כי אתך נשוב לעמך (רות א-ג), ופירש רש"י, מעתה נהיה לעם אחד, כי באו להתגייר ע"ש. ושוב אמר להם נעמי, שובנה בנותי למה תלכנה עמי, העוד לי בנים במעי והיו לכם לאנשים וגו', והיינו שהודיע להם כי לא ימצאו בקל שידוך להנשא, כי הרי לא יבא מואבי בקהל ה', ועדיין לא נתחדשה ההלכה של מואבי ולא מואבית, ותשאנה קולן ותבכינה, ותשק ערפה לחמותה ורות דבקה בה.

ויש בזה לימוד מוסר השכל, גם ערפה הכירה מעלתן של ישראל, ורצתה להתגייר, היא מוכנת לאכול כשר,

לשמור את השבת, ולהתענות ביום הכיפורים, אבל לא מוכנת להיות יושבת בדד מבלי שידוך הוגנת. ליהדותה יש מחיר מה שהיא מוכנת לוותר, אבל לא יותר, ושבה ערפה אל עמה ואל אלהיה (א-טו). לא כן רות, היא עומדת מוכנת לוותר על הכל, ובלבד שתכנס לכלל ישראל, ולכן זכתה לבסוף להיות אמה של מלכות, וממנה יצאה מלכות בית דוד עד מלך המשיח.

ומטעם זה נעקר הר המוריה לסיני, כי הר המוריה היא ההר אשר פשט יצחק צוארו עליה עבור ציווי ה'. ואברהם עמד להיות עירי מבלי בנים, בקחתו מאתו את בנך את יחידך אשר אהבת. ורצה ה' להראות לישראל, כי באופן זה צריכה להיות קבלת התורה, לקבל עול מלכות שמים עבור כל מחיר, ולא ליתן שיעורין לדבר, לומר דבר זה קשה עלי לעשות, ואני יהודי טוב בכל דבר חוץ מענין אחד, זה לא קרוי קבלת עול מלכותו יתברך שמו.

*

גם יש בזה עוד רמז מוסר השכל, הנה הכתוב אומר יחינו מיומיים, ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו (הושע ו-ב), ופירש במעשי ה' (חלק מעשי התורה פרק ז') דקאי על שני ימי הפרישה, וקדשתם היום ומחר (שמות יט-י), וביום השלישי זה מתן תורה ע"כ. (הובא בדברות חתם סופר הנדמ"ח לשבועות תקנה:). ונראה בזה עוד, כי הנה משה הוסיף יום אחד מדעתו, והסכים ה' על ידו, כי נאמר לו וקדשתם היום ומחר, והוא הוסיף עליו יום שלישי (שבת טז). וכבר ביארנו (עיי' שמן ראש לשבועות תמב) כי הוא להורות שיש להאדם להכניע עצמו ודעתו נגד חכמי ישראל, וכמו שמצינו בפרשת זקן ממרא (דברים יז-ח), כי יפלא ממך דבר למשפט וגו', וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך בו, ובאת אל הכהנים הלוויים ואל השופט אשר יהיה בימים ההם וגו', (וברש"י אפילו אינו כשאר שופטים שהיו לפניו, אתה צריך לשמוע לו, אין לך אלא שופט שבימיך), לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל (אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל, ועל שמאל שהוא ימין, וכל שכן כשאומר לך על ימין ימין ועל שמאל שמאל) ע"כ.

ומבואר בחינוך (מצוה תצו) בטעם המצוה, לפי שדעות בני אדם חלוקין זה מזה לא ישתוו לעולם הרבה דעות בדברים, ויודע אדון הכל ברוך הוא שאילו תהיה כוונת כתובי התורה מסורה ביד כל אחד ואחד מבני אדם איש איש כפי שכלו, יפרש כל אחד מהם דברי התורה כפי סברתו וירבה המחלוקת בישראל במשמעות המצוות, ותעשה התורה ככמה תורות. על כן אלקינו שהוא אדון כל החכמות השלים תורתנו תורת אמת עם המצוה הזאת, שצונו להתנהג בה על פי הפירוש האמתי המקובל לחכמינו הקדמונים עליהם השלום. ובכל דור ודור גם כן שנשמע אל החכמים הנמצאים שקבלו דבריהם ושתנו מים מספריהם,

בהשכלתו וכו', ומכל מקום בתום לבבו לא הרחרר כלל אף על פי שהיה חוץ להיקש הסוד שהבין מן הקרבנות. ואין מן התימה על אברהם, ששמע מן הקב"ה עצמו, אבל מהתימה על יצחק שקיבל מאברהם מה שהוא נגד השכלתו ואי אפשר לשמוע כלל, מכל מקום לא הרחרר גם אחרי דברי חכמים ושמע ופשט צוארו ע"כ

ולכן נתן ה' את תורתו על הר סיני בהיותו ביחד עם הר המוריה, מקום שפשט יצחק את צוארו לשמוע דברי חכמים, וזה להורות לבני ישראל, שיש להכניע תמיד לשמוע ולקבל דעת חכמי ישראל, ורק באופן זה יהיה קיום לתורת ה', וכמו שהקב"ה בעצמו לא נתגלה על הר סיני רק ביום השלישי, והסכים על מה שהוסיף משה מדעתו. וכמו שכתוב בחינוך (הני"ל) שבכלל לא תסור הוא, 'שבכל דור ודור' גם כן נשמע אל החכמים הנמצאים וכו' ע"ש. והיינו כי בכל דור יש נסיונות חדשות מה שלא היו בימי קדם, דוגמת כלי הטוכנולוגיא בימינו, ורק מי שמקבל על עצמו הוראת חכמי ישראל יהיה להתורה קיום אצלו ודורותיו.

*

ויש עוד נקודת מוסר השכל במה שקורין מגילת רות בשבועות, דאיתא במדרש (ר"ר ב-ט) רות וערפה בנותיו של עגלון מלך מואב היו, שנאמר (שופטים ג-ב) ואהוד בא אליו וגו', ויאמר אהוד דבר אלקים לי אליך, ויקם מעל הכסא, וישלח אהוד את יד שמאלו ויקח את החרב ויתקעהו בבטנו. אמר לו הקב"ה, אתה עמדת מכסאך לכבודי, חיך הריני מעמיד ממך בן יושב על כסא ה' ע"כ. הרי לנו כי אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, ואפילו גוי רשע שכיבד פעם את המלך ה', זכה עבור זה למלכות בית דוד שיצא ממנו, אשר בשם קדשך נשבעת לו שלא יכבה נרו לעולם ועד, ומכל שכן בני ישראל שמלאים מצות כרמון, בודאי שלא יקופח מאתנו שכר על כל פסיעה וצעד שעושה האדם לכבוד קונו.

ועוד גם זאת, כי לפי שעה נראית לפי ראות העין, כי יש צדיק ורע לו, שעבור צדקתו שעמד מכסאו לכבוד ה', אז ברגע ההוא ניטל ממנו חייו. אבל האמת הוא שאין אדם שומע לי ומפסיד (דב"ר ד-ה), ובסופו בא על שכרו, שהקים ה' ממנו בן יושב על כסא ה'. ולכן קורין מגילה זו בשבועות, זמן מתן תורתנו, להתבונן מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו, שגם עבור דבר קטן שעשה עגלון, זכה לשכר מופלג כזאת, מלכות לעולמי עד.

ויגעו כמה יגיעות בימים ובלילות להבין עומק מליהם ופליאות דעותיהם, ועם ההסכמה הזאת נכוין אל דרך האמת בידיעת התורה, וזולת זה אם נתפתה אחר מחשבותינו ועניות דעתנו לא נצלח לכל. ועל דרך האמת והשבח הגדול בזאת המצוה אמרו זכרונם לברכה (ספרי כאן), לא תסור ממנו ימין ושמאל, אפילו יאמרו לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין לא תסור ממצותם, כלומר שאפילו יהיו הם טועים בדבר אחד מן הדברים, אין ראוי לנו לחלוק עליהם אבל נעשה כטעותם, וטוב לסבול טעות אחד ויהיו הכל מסורים תחת דעתם הטוב תמיד, ולא שיעשה כל אחד ואחד כפי דעתו, שבזה יהיה חורבן הדת וחלוק לב העם והפסד האומה לגמרי. ומפני ענינים אלה נמסרה כוונת התורה אל חכמי ישראל, ונצטוו גם כן שיהיו לעולם כת מועטת מן החכמים כפופה לכת המרובין ע"כ.

וזהו הטעם שהוסיף משה יום אחד קודם קבלת התורה, כדי להראות לעם ה' כי הקב"ה מסכים על דבריהם של חכמים, ואם כי רצונו היה ליתן התורה ביום השישי, אבל אם משה דורש מדעתו ומבין לאחר נתינת התורה על יום אחד, כדי שיהא להם הכנה יתירה, לא נתגלה השכינה על ההר עד יום השביעי.

והנה התורה היא חיינו ואורך ימינו, וכמו שנאמר (דברים ל-ט) ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב וגו' ובחרת בחיים. ועל כן אמר 'יחיינו מיומים', התורה שהיא חיינו יכולים היינו לקבל אחר יומים של פרישה, וקדשתם היום ומחר, אבל הוסיף משה יום אחד כדי ללמד שיש להכניע לחכמי הדור, כי רק על ידי זה יהיה קיום להתורה, 'וביום השלישי' שהוסיף משה, 'יקימנו ונחיה לפניו', בזה נתן קיום שנוכל לחיות בחיי התורה לעולם.

ומטעם זה עקר ה' את הר המוריה והביאה על הר סיני, ליתן התורה על שניהם, דמבואר בחתם סופר (ש"ת או"ח סימן רח) לבאר נסיון העקידה, כי אברהם אבינו ע"ה האמין תורה שבכתב, היינו מה ששמע מהקב"ה עצמו, אבל יצחק מסר נפשו על מצות חכמים. וביאורו כי אברהם אבינו וגם יצחק בנו חכמים גדולים היו, והם ידעו והשכילו שאי אפשר בשום אופן בעולם כלל וכלל שירצה השי"ת בקרבן האדם, שאילו לא השכילו כן, כבר היה אברהם מקריב ישמעאל בנו או אפילו יצחק, אלא שזה אי אפשר בשום אופן בעולם. והנה כשאמר לו הקב"ה קח נא את בנך את יחידיך והעלהו לעולה, אם כן על כרחך יאמר שטעה

הגליון הזה נתנדב על ידי

מוה"ר ר' זאב גוטמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בתגלחת בנו למול טוב	מוה"ר ר' אהרן יוסף דאסקאל הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהכנס בנו לעול התורה והמצות	לעילוי נשמת הרבנית הצדיקת מרת שנידל רבקה בת הגה"צ ר' יצחק ע"ה אשת חבר של כ"ק מן אדמו"ר בעל עזר מיהודה זצוק"ל נפטרה י"ח סיון שנת תשס"ה לפ"ק ת.נ.צ.ב.ח.	מוה"ר ר' ישראל מנחם קאהל הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למול טוב	מוה"ר ר' דניאל פאלאטשעק הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למול טוב
---	---	---	---	--